* D M M - 0 5 1 7 *

DMM-0517

M. A. (Sem. - IV) Examination

March/April – 2016

ECT-4.1 : Sanskrit : Paper - XIX-A

(Alankarshastra)

(Sanskrit Poetics & Western Poetics)

(१) भरतमुनिप्रणीतं नाट्यशास्त्रम् – अध्यायः – ६ अभिनवभारतीसहितः

(२) पाश्चात्य काव्यशास्त्र (नियत)

Time : 2 Hours] [Total Marks : **50**

સૂચના/Instruction :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :
☛ **M. A. (Sem. - IV)**

Name of the Subject :
☛ **ECT-4.1 : Sanskrit : Paper - XIX-A**

☛ Subject Code No. : **0 5 1 7** ☛ Section No. (1, 2,.....) : **Nil**

Seat No. :

Student's Signature

પ્ર.૧. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (૧૦)

Que. 1. Give the answer in short. (10)

(૧) ભરતના પુરોગામી આચાર્યોના નામ આપો.

(1) Give the name of Predecessor आचार्य's of भरत .

(૨) लोकधर्मी તથા नाट्यधर्मी સમજાવો.

(2) Explain लोकधर्मी and नाट्यधर्मी.

(૩) વાદ્યોના પ્રકારો નામ તથા ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

(3) Give the name and type of वाद्या: with illustration.

(૪) કોલરિજ્ ના મતે કાવ્યની વ્યાખા આપો.

(4) Give the definition of Poetry according to Coleridge.

(૫) મેથ્યુ આર્નોલ્ડના મતે કાવ્યનું પ્રયોજન જણાવો.

(5) According to Methu Arnold what is the प्रयोजन of poetry ?

પ્ર.૨. નીચેનામાંથી ગમે તે ત્રણ નું સાનુવાદ વિવરણ કરો. (૧૩)

Que. 2. Explain any three of the following with translation. (13)

1. तेन रस एव नाट्यम् । यस्य व्युत्पत्तिः फलमित्युच्यते । तथा च रसाद्दत (ना. शा. ६.३१) इत्यत्रैकवचनोपपत्तिः । ततश्च मुख्यभूतात् महारसात् स्फोटसद्दशीवासत्यानि वा अन्विताभिधानद्दशी-वोपायात्मकानि सत्यानि वा अभिहितान्वयद्दशीव तत्समुदायरूपाणि वा रसान्तराणि भावाभिनिवेशद्दष्टानि रूप्यन्ते । तद्वक्ष्यन्ते "काव्यार्थान्भावयन्ति" इति । तेन प्रथमं रसाः । ते च नव । शान्तापलापिनस्त्वष्टाविति तत्र पठन्ति ।

2. यच्चोक्तं रामोऽयमित्यस्ति प्रतिपतिः, तदपि यदि तदात्वेति(वि)निश्चितं तदुत्तरकालभावि-बाधकवैधुर्याभावे कथं न तत्त्वज्ञानं स्यात् । बाधकसद्भावे वा कथं न मिथ्याज्ञानम् । वास्तवेन च वृत्ते बाधकानुदयेऽपि मिथ्याज्ञानमेव स्यात् । तेन 'विरूद्धबुद्धिसंभेदादित्यसत् । नर्तकान्तरेऽपि च रामोऽयमिति प्रतिपत्तिरस्ति । ततश्च रामत्वं सामान्यरूपमित्यायातम् ।

यच्चोच्यते विभावाः काव्यादनुसंधीयन्ते (इति) तदपि न विद्मः । न हि 'ममेयं सीता काचित्' इति स्वात्मीयत्वेन प्रतिपत्तिर्नटस्य । अथ सामाजिकस्य तथा प्रतीतियोग्याः कियन्त इत्येतदेवानुसन्धानमुच्यते तर्हि स्थायिनि सुतरामनुसन्धानं स्यात् । तस्यैव हि मुख्यत्वेन 'अस्मिन्नयम्' इति सामाजिकानां प्रतिपत्तिः ।

3. एवं परोऽपि । तत एव न परिमितमेव साधारण्यम् । अपि तु विततम् । व्याप्तिग्रह इव धूमाग्न्योः । भयकम्पयोरेव वा । तदत्र साक्षात्कारायमाणत्वे परिपोषिका नटादिसामग्री, यस्यां वस्तुसतां काव्यार्पितानां च देशकालप्रमात्रादीनां नियमहेतूनामन्योन्यप्रतिबन्धबलादत्यन्तमपसरणे स एव साधारणीभावः सुतरां पुष्यति । अत एव सर्वसामाजिकानामेकधनतयैव प्रतिपत्तेः (त्तिः) सुतरां रसपरिपोषाय । सर्वेषामनादिवासनाचित्रीकृतचेतसां वासनासंवादात् । सा चाविघ्ना संवित चमत्कारः ।

4. तथाहि - संवेद्यमसंभावयमानः संवेद्ये संविदं विनिवेशयितुमेव (यो) न शक्नोति का तत्र विश्रान्तिरिति प्रथमो विघ्नः । तदपसारणे हृदयसंवादो लोकसामान्यवस्तुविषयः । अलोकसा-मन्येषु तु चेष्टितेष्वखण्डितप्रसिद्धिजनितगाढारूढाप्रत्ययप्रसकारी प्रख्यातरामादिनामधेयपरिग्रहः । न तु प्रहसनादाविव ।

5. न हीति । हि यस्मात् रसं विना विभावादिरर्थो बुद्धौ व्याख्येयतया न प्रवर्तते यतश्च तं विनाऽर्थः प्रयोजनं प्रीतिपुरस्सरं व्युत्पत्तिमयं न प्रवर्तते यतश्च रसं प्रत्याद्दते रसनात्मकप्रतीत्येकघनविश्रान्ते सामाजिकलोको भावादिरर्थः प्रविभागेन बुद्धौ न वर्तते । सर्वस्य जडस्य चित्तवृत्त्यन्तरोप्रकृतप्रघानस्थायिनामधेयचित्तवृत्तिमग्नत्वेन विभावानुभावादिवर्गस्याव-भासात् । अतो व्याख्यातृनटसामाजिकाभिप्रायेण तस्यैव प्राधान्यमिति रस एव तावत्पूर्वमुदिष्ट इति तस्यैव लक्षणादि कर्तव्यमिति तात्पर्यम् ।

पूर्वत्र बहुवचनमत्र चैकवचनं प्रयुञ्जानस्यायमाशयः – एक एव तावत्परमार्थतो रसः सूत्रस्थानीयत्वेन रूपके प्रतिभाति ।

પ્ર.૩. ભરતનું રસસૂત્ર સમજાવી ભટ્ટ શંકુકનો અનુમિતિવાદ વિગતે ચર્ચો. (૧૩)

Que. 3. Explain Bharat's रससूत्र and discuss in detail the अनुमितिवाद of भट्ट शंकुकः. (13)

OR / અથવા

પ્ર.૩. ભરતનું રસસૂત્ર ભટ્ટનાયક ના મતાનુસાર સમજાવો. (૧૩)

Que. 3.Explain Bharat's रससूत्र according to view of भट्टनायकः. (13)

પ્ર.૪. નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે વિવરણાત્મક નોંધ લખો. (૧૪)

Que. 4.Write a critical notes on any two of the following. (14)

(૧) કૉલરિજ્ નો કલ્પના સિદ્ધાંત અને લલિત કલ્પના.

(1) Coleridge's concept of Imagination and Fancy.

(૨) મેથ્યુ આર્નોલ્ડના મતે આલોચનાનું સ્વરૂપ અને કાર્ય.

(2) The definitation and function of criticism as per Methew Arnold.

(૩) કાવ્યમાં ઉદાત્તતા સંબંધી લોન્જાઈનસના વિચારો.

(3) Longinus's Views on sublimity in poetry.

(૪) એરિસ્ટોટલનો અનુકરણનો સિદ્ધાંત.

(4) Aristotal's principle of imitation.